

Grundbegreber om bæredygtig udvikling

Begreber til forståelse af bæredygtig udvikling

Bæredygtig udvikling handler om, hvordan vi gerne ser verden udvikle sig, og hvordan det skal være at leve for os nu og for vore børnebørn og andres børnebørn i fremtiden.

Der er mange løse ender i disse tanker, men alligevel kan man have glæde af nogle gode begreber. I modsætning til begreber om for eksempel naturens økologi, så er begreber til bæredygtig udvikling ikke fra et bestemt fagområde.

Derfor er det heller ikke så sikkert, hvilke begreber man skal tage med, og hvilke begreber der ikke er så vigtige.

Du kan sikkert selv finde flere begreber, som du synes, hjælper dig med at blive klog på 'bæredygtig udvikling'.

Her kommer en liste over begreber, som i hvert fald kan være nyttige ved arbejde med bæredygtig udvikling.

Begreberne er:

- Udvikling
- Bæredygtig udvikling
- Bæredygtig udnyttelse af hver resurse
- Naturressurser
- Overudnyttelse / rovdraft
- Ønsker, behov og luksus
- Interesser og interessekonflikter
- Rig og fattig
- Menneskerettigheder
- Viden og meninger
- Demokrati
- Erosion
- Ændringer: uoprettelige, og ændringer, der kan laves om
- Købekraft
- Onde cirkler
- Livskvalitet

Udvikling

Vi bruger ordet udvikling om ting, der ændrer sig. For eksempel taler man om børns udvikling. Men i sammenhæng med 'bæredygtig udvikling' tænker man på udvikling i samfundet.

Forskellige samfund har ændret sig gennem tiderne overalt i verden. Til tider er det gået langsomt, så det var svært at se nogle ændringer overhovedet. Til andre tider er ændringerne sket hurtigt.

Der er en tendens til, at ændringer i verden går hurtigere og hurtigere. Det kan man få indtryk af ved at se på billeder fra det samme sted, der er 30 år gamle, og sammenligne dem med situationen nu.

Nogle mennesker vil mene, at udvikling betyder det samme som *en god udvikling*. Men ofte vil man få forskellige meninger, hvis man spørger forskellige mennesker om deres mening om en bestemt udvikling. Det passer til, at ikke alle ændringer er lige gode for alle mennesker.

Bæredygtig udvikling

Begrebet bæredygtig udvikling er blevet defineret som

”Bæredygtig udvikling er en udvikling, hvor behovene for dagens mennesker bliver tilfredsstillet uden at det ødelægger mulighederne for at fremtidige generationer får tilfredsstillet sine behov”

Denne definition blev lavet af FN’s kommission for miljø og udvikling i 1987, den såkaldte Brundtland-kommission.

Der er gjort mange andre forsøg på at definere begrebet bæredygtig udvikling, men denne formulering er god at arbejde ud fra. Lad os forkorte bæredygtig udvikling som BU.

BU kan forstås som, at det er en udvikling, hvor folk både har det godt nu, og hvor kommende generationer også kan have det godt, fordi vi i dag tager hensyn til de kommende generationers behov.

Men hvad vil det sige, at folk i dag skal have tilfredsstillet deres behov? Og hvordan skal vi kunne tænke på mennesker på hele Jorden og på mennesker, der slet ikke er født endnu?

Så tankerne om bæredygtig udvikling rummer mange spørgsmål, der er svære at svare på. Og det er nok endnu sværere at blive enige om, hvordan man skal svare.

Bæredygtig udvikling har både noget at gøre med, hvordan vi bruger **naturens resurser**, hvordan vi undgår at **forurene**, og hvordan vi behandler mennesker i det hele taget. Dermed har BU også noget at gøre med **retfærdighed** og **lighed** i verden. I den sammenhæng bliver **demokrati** en vigtig del. Demokrati giver mulighed for, at alle voksne får mulighed for at give deres mening til kende og få indflydelse.

Det er oftest lettere at se, at en bestemt del af udviklingen **ikke er bæredygtig**, end at hele udviklingen er bæredygtig. Hvis udviklingen er bæredygtig vil det sige, at den kan fortsætte uendeligt uden at give problemer.

Se opgaverne til modul 6 om, hvad, du synes, passer bedst med bæredygtig udvikling efter din mening.

Bæredygtig udnyttelse af hver resurse

Bæredygtig udnyttelse af hver resurse må indgå i bæredygtig udvikling. At udnyttelsen af ressourcen er bæredygtig betyder, at man kan fortsætte evigt med at udnytte ressourcen. Tænker vi på ressourcen landbrugsjord, så skal man altså kunne dyrke den til al tid, for at vi kan sige, at landbrugsjorden dyrkes bæredygtigt. Noget jord i Danmark har været dyrket siden bondestenalderen, for næsten 6.000 år siden, så det tyder jo på, at dyrkningen har været bæredygtig.

For at man kan sige, at udnyttelsen af den ene resurse har været bæredygtig, bør man også se på, om udnyttelsen ødelægger andre ressourcer for, om de kan blive udnyttet bæredygtigt.

Naturressurser

Vi lever ved at udnytte ressourcer i naturen. Vi bruger jorden til at dyrke planter på, vi fisker efter fisk i havene, og vi henter metaller og andre mineraler op fra bjerge. Energi skaffer vi os i vid udstrækning ved at bruge af de lagre af olie, kul og naturgas, der findes i naturen.

Nogle ressourcer fornyer sig selv, som træer der vokser op igen, og vinden, der bliver ved med at blæse, selv om vi bruger dens energi til vindmøller. Disse kaldes **fornyelige ressourcer** – det er blandt andet **vedvarende energi**.

Andre resurser er der begrænsede mængder af. Disse **lagerresurser** må man regne med slipper op på et tidspunkt, eller de bliver for vanskelige og dyre at få fat i.

Overudnyttelse / rovdrift

Man bruger udtrykket at overudnytte eller drive rovdrift på en resurse, hvis man tager for meget af den. Hvis man for eksempel fisker alt for meget, så en bestand af fisk ikke kan holde antallet af fisk oppe, men der bliver færre og færre, er det en overudnyttelse. I dette tilfælde med fisk eller skaldyr kalder man det for **overfiskning**.

Ønsker, behov og luksus

Hvilke ting og andet har man virkelig brug for, så man kan opretholde livet, og hvilke ting er blot ting, man kunne ønske sig? Det er vigtige spørgsmål, når man ser på bæredygtig udvikling, og hvordan folk har det.

Interesser og interessekonflikter

Som forældre med børn har man en interesse i, at ens børn går i en god skole, de er glade for, og at forældre ikke skal betale for deres børns skolegang. Hvis en skole er ved at blive nedlagt, vil man derfor se, at mange forældre vil være imod det, for de fleste vil gerne beholde deres skole.

Andre mennesker kan have en anden interesse i, at skolen bliver nedlagt. Måske vil det spare kommunen penge, hvis skolen bliver nedlagt, så man ikke skal bruge så mange penge fra skatten til at betale for skolerne.

Forskellige mennesker har forskellige interesser i, hvordan udviklingen former sig. Hvem skal betale for hvad, er et af de store spørgsmål, der går igen og igen. Men der kan være andre grunde til, at folk har forskellige interesser i, hvordan udviklingen bliver.

Vi kalder ofte ting og andet for luksus, hvis det ikke opfattes som strengt nødvendigt. I forskellige steder i verden er der forskel på, hvad der betragtes som luksus. For eksempel rent vand.

Foto: Chili Foto

I samme øjeblik, vi har et problem i samfundet, så vil der være forskellige interesser i, hvordan det løses. Hvis man får øje på, at vores grundvand bliver forurenede med gift fra de dyrkede marker, så vil der være forskellige interesser i, hvordan det bliver behandlet.

Folk, der sælger vand på flaske, vil måske synes, det er fint, for så er der et godt argument for at få solgt noget mere vand på flaske. Landmænd, der sprøjter på markerne, vil måske også synes, at folk kan da bare købe drikkevand på flaske, for de mener, de er nødt til at fortsætte med at sprøjte deres marker.

Men nogle folk, der er optaget af bæredygtig udvikling, synes måske, at det er uklogt at forurene

Når syge skal betale for behandling på sygehuse, tjener ejerne penge på de syge. Er det mon i de fattiges interesse? (Stud Med, Maj 82, årg. 47)

vores grundvand, for grundvandet er vores vigtigste resurse til vores drikkevand, som skal holde mange, mange generationer ud i fremtiden.

Når forskellige interesser i et problem går i modsat retning har man en interessekonflikt. Det behøver ikke at være en åben konflikt, hvor folk åbent fortæller om, hvordan de har interesser. Ofte kan vi bare forstå, at bag ved det, folk siger, har de nogle interesser, som betyder noget for dem i deres meninger.

I en interessekonflikt kan ikke alle få ret, fordi interesserne kan gå i modsat retning, og man kan nu engang ikke samtidig gå i modsatte retninger.

Rig og fattig

Rig og fattig siger noget om forskellen på, hvor meget man har til at sikre sig sine behov og ønsker. Er man rig, kan man få alt, hvad man har brug for, og også få mange unødvendige ønsker opfyldt.

Er man rigtig fattig kan man måske ikke engang få dækket sine mest grundlæggende behov som mad og et sted at bo sikkert.

Menneskerettigheder

Man har lavet nogle regler for, hvilke rettigheder alle mennesker på jorden skal have. De siger noget om retfærdighed, ret til at få dækket de grundlæggende behov og retten til skolegang og uddannelse. I mange lande er man ikke gode til at overholde disse menneskerettigheder.

Læs mere om menneskerettigheder på Wikipedia her <http://da.wikipedia.org/wiki/Menneskerettighederne>

Viden og meninger

Viden er en slags facts, som man i princippet kan blive enige om. Viden om naturens økologi er eksempler på sådanne facts. Videnskaben arbejder hele tiden på at kunne forstå naturen bedre og bedre, så denne viden bliver hele tiden udvidet og revideret. Men i princippet kan man finde frem til den rigtige viden og forståelse.

Meninger er nogle opfattelser, vi har af, hvad vi synes er rigtigt og forkert, eller hvad der er godt og skidt.

”Jeg har lige læst, at der nu er overfiskning af torsk i Nordsøen. Jeg synes, det er dumt, at man ikke passer bedre på bestanden af torsk, for nu får man jo ikke så meget ud af det, som man kunne få.”

Her ser vi en kombination af viden, nemlig om at der er overfiskning, og så en mening om at det ikke er særligt godt på grund af, hvad det betyder.

Når man arbejder med udvikling af samfundet, så vil man være nødt til både at bruge den viden, man kan få fat i, og koble den til, hvad man selv og andre synes er godt og mindre godt.

Selve tanken om 'bæredygtig udvikling' bygger på en mening om, at nogle typer udvikling er bedre end andre typer udvikling.

Demokrati

I et demokrati har man en ide om, at alle skal have lige indflydelse med hensyn til at sige sin mening og stemme om vigtige ting i landet. Dertil kommer, at man har en ide om, at man skal respektere forskellige meninger og lytte til begrundelser for at have andre meninger.

I Danmark og de andre nordiske lande har vi stor opmærksomhed på demokrati, både til hverdag og i forbindelse med valg.

Erosion

Erosion betyder, at jorden forsvinder et bestemt sted, eller at bjerge bliver nedbrudt. Erosion finder sted naturligt, for det er den måde, at bjerge bliver nedbrudt og dermed bliver til løst materiale og jord andre steder.

Men de steder, hvor man dyrker jorden på skrånende bjergsider, er erosion meget ødelæggende. For erosionen vil fjerne den jord, man skal bruge til planternes vækst.

Erosion er også et problem i naturen, hvis man starter erosion, hvor den var stoppet naturligt. Ofte sker der erosion, når man fælder skoven over

større områder. Det er vandet og vinden, der giver erosion, når jorden bliver lagt fri.

Ændringer: uoprettelige, og ændringer, der kan laves om

Hver gang mennesker gør noget, har det lidt betydning for omgivelserne. De fleste ændringer er dog helt små og betyder kun noget for os selv. Vi tager sko på, vi tager bussen et sted hen, vi laver en aftale om at mødes med nogle kammerater. Men mennesker laver også ting, som får stor indflydelse på vore omgivelser og på mange andre menneskers liv.

Nogle af disse ændringer kan føres tilbage igen. I en dansk skov kan man for eksempel fælde træerne i et område og lade skoven passe sig selv bagefter. Så vil der vokse nye træer op og efter 100 år kan man ikke se, at skoven blev fældet.

Hvis man derimod fælder alle træerne på en bjergskråning, så kan det godt være, at der ikke kommer træer igen. Hvis jorden bliver fjernet af regnvand, så kan nye træer have svært ved at komme igen. Måske kommer der til at gå flere tusinde år, før der igen kan komme skov. Sådan en ændring er nærmest uoprettelig.

Hvis vi gerne vil have bæredygtig udvikling, så er det vigtigt at undgå uoprettelige ændringer mest muligt, for ellers får man ikke så mange muligheder i fremtiden.

Købekraft

Købekraft siger noget om, hvad man kan få for sine penge. Det antal kroner man har, betyder ikke så meget, det er den købekraft, de kroner har, som betyder noget for, hvor meget man får ud af sine penge.

Selv i de fattigste lande er der folk, der har købekraft nok til at få alt, hvad de har behov for og

ønsker sig, selv om landet for eksempel lider af hungersnød.

Onde cirkler

Man siger, at en udvikling kan være i en ond cirkel, hvis de mennesker, som det angår, ikke selv kan slippe ud af situationen, uanset hvor meget de gør for det.

Mange i verden er ramt af en ond cirkel af fattigdom: De kæmper for at sikre sig bare et minimum af mad, så der er ikke kræfter til eller mulighed for at få en uddannelse. Derfor tjener de næsten ingen penge og bliver derfor ved med at leve i fattigdom.

Når de bliver syge, har de ikke råd til medicin og hjælp fra lægen, så de bliver kun mindre i stand til at arbejde for en bedre tilværelse. Samtidig har de ikke nogen indflydelse, for de mere rige med de rigtige jobs vil bestemme hen over hovedet på dem. I det hele taget bliver der ikke regnet med dem. For at bryde deres onde cirkel kræver det, at der kommer hjælp til det udefra.

Livskvalitet

Ens livskvalitet siger noget om, hvordan man selv synes, man har det. Livskvalitet siger både noget om, hvordan man har det med sit helbred, hvordan man har det med sine omgivelser, og hvordan man har det med andre mennesker.

Nogle mennesker med et handicap kan synes, at deres livskvalitet er helt OK, mens andre med et godt helbred uden den slags problemer kan føle, at deres livskvalitet er dårlig, for eksempel fordi andre mennesker ikke synes om dem.

Når man taler om bæredygtig udvikling, har man en forestilling om, at vi sammen skal prøve på at give hinanden og kommende generationer den bedst mulige livskvalitet. En vigtig del af det kan

være at hjælpe med til at give andre mennesker selvværd ved at respektere dem og deres meninger.

Opgaver til modul 6

OPGAVE:

Hvad synes I bedst fremmer eller passer til en mere bæredygtig udvikling (sæt kryds):

1.

<p>a) Styringen af udviklingen er blevet overgivet til en ekspertgruppe, som på vegne af hele samfundet finder frem til, hvordan samfundet skal indrettes, så det bliver bæredygtigt.</p>	<p>b) Styringen af udviklingen foregår i de demokratiske organer (folketing, lokale råd osv.), som overvejer, hvordan samfundet skal indrettes, så det bliver bæredygtigt.</p>
---	--

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

.....

.....

2.

<p>a) Befolkningen lever spredt i landet med henblik på, at de bor tæt på deres arbejde.</p>	<p>b) Befolkningen samles i nogle delvist overdækkede centre, hvor man kan styre udledningen af CO₂, og med smarte hurtigtog og skinnebiler kan man komme ud til landets fjerneste dele på kort tid, så man derved kan bo langt fra, hvor man arbejder.</p>
--	--

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

.....

.....

3.

<p>a) Der bliver lagt vægt på, at folk skal have lov til at blive lige så rige som de kan, og at deres rigdomme så ubeskåret som muligt skal kunne arves af den næste generation. Ellers er det ikke retfærdigt.</p>	<p>b) Der bliver lagt vægt på, at der i samfundet først og fremmest ikke skal være nogen, der mangler de grundlæggende livsfornødenheder som mad, tøj, bolig og lægehjælp.</p>
--	--

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

.....

.....

4.

a) Der sørges for, at alle kan få en uddannelse, så langt som de formår og har interesse i, i forlængelse af deres skolegang.

b) Folkeskolen skal være gratis, men derefter må folk selv betale for den uddannelse, de har lyst til. Ellers er der alt for mange, der bare tager en uddannelse, uden at samfundet har brug for det.

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

5.

a) Man begynder at regulere fiskeriet i havene meget mere hårdhændet med henblik på, at man kan fortsætte med at fiske alle typer fisk i fremtiden.

b) Man udvikler nye måder at dyrke fisk på som opdræt, så man ikke bliver afhængig af, at man får fisket havene halvtomme for fisk.

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

6.

a) Man forsker i nye kornsorter og andre afgrøder, som kan udnytte mere kunstgødning, og som kan klare flere sprøjtegifte, for at skaffe mad til verdens voksende befolkning.

b) Man udvikler dyrkning af økologiske fødevarer, selv om produktionen ikke bliver så stor det enkelte år som med kunstgødning og sprøjtegifte. Man kan blive nødt til at spise mindre kød og flere planter for at få mættet jordens befolkning.

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

7.

a) Man sætter alt ind på at bevare det danske grundvand rent, uden giftrester og næringssalte fra landbruget, selv om det betyder begrænsninger i dyrkningen af landbrugsjorden.

b) Man flytter pengene til beskyttelse af grundvandet over til udvikling af billige måder at gøre havvand til drikkevand, så man kan købe vandet på flaske og ikke behøver at tænke på grundvandet.

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

8.

<p>a) Man klarer CO₂ problemet med kerneenergi (atomkraftværker), som hverken giver CO₂ eller tærer på reserverne af olie.</p>	<p>b) Man sætter alt ind på udvikling af alternative energikilder som vind, jordvarme, solenergi, bølgeenergi m.v. og laver skatteregler, så energien herfra bliver konkurrencedygtig.</p>
--	--

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

.....

.....

.....

9.

<p>a) Den hastigt voksende befolkning i nogle dele af verden gør, at man sørger for at holde priserne på medicin så høje, at mange i ulandene ikke har råd til den, og dermed vil der være færre som vokser op og selv får børn.</p>	<p>b) Man sætter alt ind på at give selv de fattigste så godt et liv, at de af sig selv bestemmer sig for ikke at få ret mange børn.</p>
--	--

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

.....

.....

.....

10.

<p>a) Det er vigtigt at sørge for, at så få arter af dyr, planter og mikroorganismer uddør, for vi ved ikke, hvad vi får brug for i fremtiden.</p>	<p>b) Det er vigtigt, at vi får opdyrket al jord, der kan udnyttes, så vi får produceret mere mad, og også udnytter mulighederne for at producere biobrændsel, som kan tilsættes benzinen. F.eks. kan der laves mange flere plantager af oliepalmer og sukkerrør, hvor der nu er regnskov.</p>
--	--

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Denne passer bedst til bæredygtig udvikling

Fordi

.....

.....

.....

